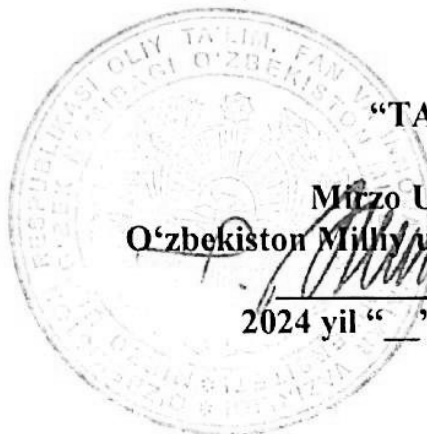

**O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASI
OLYI TA‘LIM, FAN VA INNOVATSIYALAR VAZIRLIGI**

**MIRZO ULUG‘BEK NOMIDAGI
O‘ZBEKISTON MILLIY UNIVERSITETI**

“TASDIQLAYMAN”

**Mirzo Ulug‘bek nomidagi
O‘zbekiston Milliy universiteti rektori
I.Madjidov**

2024 yil “ ”

PSIXOLOGIK TESTLASH TIRISH

FANINING O‘QUV DASTURI

Bilim sohasi: 300000 – Ijtimoiy fanlar, jurnalistika va axborot
Ta‘lim soha: 310000 – Ijtimoiy va xulq atvorga mansub fanlar
Mutaxassislik: 70310301— Psixologiya

Toshkent -2024

Fan/modul kodi MATS1106		O'quv yili 2024-2025	Semestr 1	ECTS - Kreditlar 6	
Fan/modul turi Majburiy		Ta'lim tili O'zbek/rus		Haftadagi dars soatlari 4	
1.	Fanning nomi	Auditoriya mashg'ulotlari (soat)	Mustaqil ta'lim (soat)	Jami yuklama (soat)	
	Psixologik testlashtirish	54	126	180	
2.	<p style="text-align: center;">I. Fanning mazmuni</p> <p>Fanning maqsadi: talabalarda psixologik testlashtirish to'g'risidagi bilimlarni, testlar, ularni ishlab chiqish va ishlab chiqish talablari, testlarning tatbiq etish va sharqlash mexanizmlarini tahlil qilish ko'nikma va malakalarini shakllantirishdan iborat.</p> <p>Fanning vazifalari: psixologik testlashtirishning mohiyati va uning amaliyotga tatbiq etish yo'llarini bilishga; psixologik testlashtirishning asosiy tamoyillari, psixologik testlashtirish va uning psixometrik o'lchamlarini tushuntirishga; psixologik testlarning turli shakllaridan foydalanish va ularni o'rganilayotgan muammo xususiyatlariga ko'ra tanlashga, natijalarni psixologik tahlil qilishga o'rgatadi.</p> <p style="text-align: center;">II. Asosiy nazariy qism (ma'ruza mashg'ulotlari)</p> <p style="text-align: center;">II.I. Fan tarkibiga quyidagi mavzular kiradi:</p> <p>1-mavzu. Psixologik testlashtirish haqida umumiy tushuncha</p> <p>Psixologik testlashtirish. Psixologik test. Maishiy va ilmiy talqin. Testlashtirishning qisqa va to'liq talqini. Test va boshqa metodlar munosabati: kuzatish, eksperiment, suhbat, anketa. Test tadqiqot va tekshiruvning qismi sifatida. Testlashtirishning predmeti va ob'ekti. Testlashtirish baholashning bir vositasi sifatida. Test tizimi.</p> <p style="text-align: center;">2-mavzu. Testlashtirish metodining vujudga kelishi va rivojlanish tarixi</p> <p>Testlashtirishning vujudga kelishining shart-sharoitlari. Dastlabki testlar. Testlashtirishning fan sifatida shakllanish bosqichlari. Ilk psixolog eksperimentatorlar. Testlarni paydo bo'lishida F.Galton va Dj.Kettellning xizmatlari. Intellektual testlarning paydo bo'lishi. Guruhiy testlar. Qobiliyatlarni test yordamida o'rganish. Standartlashgan testlar. Testlashtirishning XX asrda rivojlanishi. Testlashtirishning O'zbekistonda rivojlanishi.</p> <p>3-mavzu. Testlar ilmiyligining texnik va metodologik prinsiplari</p> <p>Psixometrik testlar va ularning kvazio'lchash testlardan farqi. Testning</p>				

kaliti, me'yorlar, quruq va standart ballari. Testlarning psixometrik xususiyatlari. Ishonchlilik tiplari. Ishonchlilikni ta'minlash tamoyillari. Validlik. Validlik turlari. Rerezentativlik, Haqqoniylik. Testning psixometrik parametrini aniqlash. Testning psixometrik parametrlarining tatbiqiy ahamiyati. Ishonchlilik bilan validlik o'rtasidagi tafovutlar.

4-mavzu. Testlarning klassifikatsiyasi

Test. Pedagogik testlar. Pedagogik testlar klassifikatsiyasi. Psixologik testlar va ularning klassifikatsiyasi. Psixologik testlarni klassifikatsiyalashga doir yondashuvlar. Test turlari: testlashtirish shakliga ko'ra, testlashtirish mazmuniga ko'ra, test natijalarini talqin qilish xususiyatiga ko'ra. So'rovnomalar. So'rovnoma klassifikatsiyasi. So'rovnomalarning tizimlashtirish.

5-mavzu. O'lchash testlari konstruktsiyasi

Test komponentlari va ularning tuzish tartibi. Psixologik va ta'lim testlariga kalit namunalari. Test komponentlarini ishlab chiqish tartibi. Me'yoriy-yo'naltirilgan testlar (NORT): statistik test normalari. Mezoniy-yo'naltirilgan testlar (KORT): mezoniy test normalari.

Test tuzish va amaliy qo'llash bosqichlari. Test intellektual mulk sifatida va "mahsulotning maxfiyligi".

6-mavzu. Test topshiriqlari tuzish

Test topshiriqlarning kompyuter bazasini (KBTZ) tezkor shakllantirish. Mualliflar guruhini shakllantirish. Test topshiriq mualliflari uchun eslatma. Test tuzish maqsadi va vazifalari. Mualliflar ish sharoiti. Test topshiriqlari tuzish uchun me'yoriy-yo'riqnoma bazasi. Topshiriqlarni elektron shaklda texnik rasmiylashtirish.

Har xil shakldagi topshiriqlar. Bitta javobni tanlash topshiriqlari. Bir nechta to'g'ri javobni tanlash topshiriqlari. Ahamiyatiga ko'ra tartiblash (ranjirlash) va mosligini ta'minlash topshiriqlari. Qisqa erkin javobli topshiriqlar. Rasmi javobli topshiriqlar. Bir matnni tushunishga klasterli savollar.

7-mavzu. Intellekt va qobiliyat testlarini tuzish

Intellekt testlari uchun topshiriqlar. Analogiya, "ortiqchasiga duch kelindi-olib tashla" tipidagi topshiriqlar. Ketma-ketlik. Ketma-ketlik variantlari. Ortiqchasidan tashqariga variantlari. Anologiya variantlari.

Maxsus qobiliyatlar va erishganlik testlari. Topshiriqlar mazmuni. Bir nesa variantlar bilan tanlash topshiriqlar. Alternativ topshiriqlar. Topshiriq tiplarini tanlash. Test sinovi uchun topshiriqlarni tartibga keltirish. To'g'ri javoblarni tasodifiy topish.

8-mavzu. Shaxs so'rovnomalarini tuzish

Topshiriqlarni ishlab chiqish. Shaxs so'rovnomalarining tuzish. Shaxs

so'rovnomalarini savollari, tasdiqlarini shakllantirish. Topshiriqlarni shakllantirish uchun qoidalar. Shaxs so'rovnomalarini ma'no kasb etmaslik holatlariga e'tiroz. Javobga ustanovka ta'sirining yo'qotish. Rozilik bildirish ustanovkasi. Sotsial qo'llab-quvvatlovchi javoblar. Javoblarga boshqa ustanovkalar. Savol (tasdiqlar)ning mazmuni.

9-mavzu. Xorijiy testlarni moslashtirish

Xorijiy testlar yoki psixodiagnostika metodikalarini moslashtirish zarurati. Xorijiy testlarni moslashtirishga qo'yiladigan talablar. Tarjima qilingan testlarni moslashtirish. Xorijiy metodikalarni moslashtirishning mazmuniy va tashkiliy jihatlari Testlar, metodikalarning moslashtirishdagi "ichki madaniy ko'chirish" vaziyatlari. Xorijiy testlar, metodikalarni moslashtirishning zaruriy bosqichlari

10-mavzu. Test topshiriqlari tahlil

Psixologning matematikani bilishining minimum darajasi. Tasodifiy topilganlarni to'g'rilash orqali ballarning hisoblash. Protsentli shkalalar va protsentli me'yorlar. Gauss modeli va standart shkalalar. Test topshiriqlarining murakkabligi, diskriminativlik koeffitsienti va indekslarini topish. Ishonchlilik va validlikni hisoblash yo'llari. Zamonaviy psixometrika elementlari (IRT). Bilim va qobiliyat testlaridan tashqari testlar uchun muhim tatbiqiy formulalar.

11-mavzu. Psixologik testlarni kompyuterlashtirish

Kompyuterlashtirish va kompyuter testlari. Testlarni kompyuterlashtirish tarixi. Testlarni kompyuterlashtirishning afzalliklari. Ularni rasmiylashtirish tartibi. Testlarni kompyuterlashtirish dasturlari. Kompyuterlashtirilgan metodikalar bilan an'anaviy metodikalarning qiyosiy tahlili. Xartman shkalasi. Testlarni kompyuterlashtirishning psixologik oqibatlarini.

Internet davrida kompyuter testlashtirish xususiyatlari. Kompyuter testlashtirishdagi modellar, algoritmlar va yondashuvlar. Test va ekspert baholash jarayonining kompyuter integratsiyasi. Onlayn-testlashtirishdagi inqilobiy o'zgarishlar.

12-mavzu. Psixometrika: testlarning validligi, foydaliligi va haqqoniyligi

Validlashtirish muammosi va validlik turlari. Test topshiriqlar mazmuniga ekspert validlashtirish. Tashqi mezonlar bo'yicha har xil testlarning empirik validlashtirish. Prognostik validlik. Konstruktiv validlik. Konvergent va diskriminant validlik. Kasbiy faoliyat samaradorligi va validligi. Testning foydalligi va validligi. Ekologik validlik va diagnostik vaziyat tiplari. Test-so'rovnomalarda motivatsion xatolar. Haqqoniylikni ta'minlash texnologiyalari.

13-mavzu. Testlashtirishning ijtimoiy va etikaviy jihatlari

Test tizimini joriy etishning sotsial-psixologik muammolari. Test natijalarni ma'lum qilish. Asosiy aholi qatlamini testdan o'tkazish. Test ma'lumotlarini taqdim etishning shakllari va usullari. Test jarayoniga sinaluvchilarning sub'ektiv tayyorligi. Psixologik testlashtirish va psixologik baholashning etikaviy masalalari. Testlardan foydalanuvchilarning kasbiy kompetensiyasi. Testlarni nashr etuvchilarga qo'yiladigan kasbiy javobgarlik. Shaxsning daxlsizligi ta'minlash. Konfedensiallik.

III. Seminar mashg'ulotlari bo'yicha ko'rsatma va tavsiyalar

Seminar mashg'ulotlar uchun quyidagi mavzular tavsiya etiladi:

1. Psixologik testlashtirish haqida umumiy tushuncha
2. Testlashtirish metodining vujudga kelishi va rivojlanish tarixi
3. Testlar ilmiyligining texnik va metodologik printsiplari
4. Testlarning klassifikatsiyasi
5. O'lchash testlari konstruktsiyasi
6. Test topshiriqlarini ishlab chiqish
7. Intellekt va qobiliyat testlarini tuzish
8. Shaxs so'rovnomalarini tuzish
9. Xorijiy testlarni moslashtirish
10. Test topshiriqlari tahlil
11. Psixologik testlarni kompyuterlashtirish
12. Psixometrika: testlarning validligi, foydaliligi va haqqoniyligi
13. Testlashtirish sohalari
14. Testlashtirishning ijtimoiy va etikaviy jihatlari

Seminar mashg'ulotlar multimedia qurilmalari bilan jihozlangan auditoriyada bir akademik guruhga bir professor-o'qituvchi tomonidan o'tkazilishi zarur. Mashg'ulotlar faol va interfaktiv usullar yordamida o'tilishi, mos ravishda munosib pedagogik va axborot texnologiyalar qo'llanilishi maqsadga muvofiq.

IV. Mustaqil ta'lim va mustaqil ishlar

Mustaqil ta'lim uchun tavsiya etiladigan mavzular:

1. Amaliy testlashtirish tashkiliy-texnologik soha sifatida.
 2. Testlashtirishning XX asrda rivojlanishi.
 3. Testlarning yutuqlari va kamchiliklari
 4. Testlarning psixometrik xossalari sodda izohlash yo'llari
 5. Psixometrik parametrlar.
 6. Test topshiriqlari va testlarning klassifikatsiyalashtirish uchun asoslar.
 7. Testlashtirish va qaror qabul qilish
 8. Testlar va ekspert baholash.
 9. Test jarayoni ssenariy va algoritmi sifatida.
 10. Testlarning tidi va kompyuter adaptatsiyasi.
- Mustaqil o'zlashtiriladigan mavzular bo'yicha talabalar tomonidan referatlar tayyorlash va uni taqdimot qilish tavsiya etiladi.

3.	<p>V. Fan o'qitilishining natijalari (shakllanadigan kompetensiyalar) Fanni o'zlashtirish natijasida talaba:</p> <ul style="list-style-type: none"> • “Psixologik testlashtirish” fanini o'rganish jarayonida magistr quyidagilarni bajara olishi lozim: testlashtirishning asosiy tamoyillari va vazifalari to'g'risidagi to'g'risida <i>tasavvurga ega bo'lishi</i>; • tadqiqot metodlarini o'rgangan holda ular to'g'risida mustaqil fikr yurita olishi; testlashtirish to'g'risida yaqqol tushunchalarni tahlil qilishi; testlarni psixometrik talablarga ko'ra tahlil qilishni <i>bilishi va ulardan foydalana olishi</i>; • testlarni tatbiq etish va natijalarini psixologik nuqtai nazardan tushuntira bilishni; testlar ishlab chiqishni; testlarni moslashtirish va ularni tekshirishni; testlarni takomillashtirishini <i>ko'nikmalariga ega bo'lishi kerak</i>.
4.	<p>VI. Ta'lim texnologiyalari va metodlari:</p> <ul style="list-style-type: none"> • ma'ruzalar; • interfaol keys-stadilar; • seminarlar (mantiqiy fiklash, tezkor savol-javoblar); • guruhlarda ishlash; • taqdimotlarni qilish; • individual loyihalar; • jamoa bo'lib ishlash va himoya qilish uchun loyihalar.
5.	<p>VII. Kreditlarni olish uchun talablar: Fanga oid nazariy va uslubiy tushunchalarni to'la o'zlashtirish, tahlil natijalarini to'g'ri aks ettira olish, o'rganilayotgan jarayonlar haqida mustaqil mushohada yuritish va joriy, oraliq nazorat shakllarida berilgan vazifa va topshiriqlarni bajarish, yakuniy nazorat bo'yicha yozma ishni topshirish.</p>
6.	<p>VIII. Asosiy adabiyotlar</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Анастаси А., Урбина С. Психологическое тестирование. - Спб.:Питер, 2019.-688 с. 2. Расулов А.И., Тойирова Л.И. Тестология.-Тошкент, "ILM ZIYO ZAKOVAT".-2021.-208 б. <p>Qo'shimcha adabiyotlar</p> <ol style="list-style-type: none"> 3. Mirziyoyev Sh.M. Tanqidiy talil, qat'iy tartib-intizom va shaxsiy javobgarlik – har bir rahbar faoliyatining kundalik qoidasi bo'lishi kerak. Toshkent: O'zbekiston. – 2017. -104 b. 4. Mirziyoyev Sh.M. Buyuk kelajagimizni mard va olijanob halqimiz bilan birga quramiz. – T.: “O'zbekiston”. 2017. – 488 b. 5. Mirziyoyev Sh.M. Yangi O'zbekiston strategiyasi.-Toshkent. “O'zbekiston” nashriyoti, 2021.-464 b. 6. Тестирование в современном образовании: учебное пособие/ Т. А. Кабанова, В. А. Новиков. - М.: Высшая школа, 2010. - 381 с 7. Клайн П. Справочное руководство по конструированию тестов: введение в психометрическое проектирование.-Киев, 1994.-284 с. 8. Балыхина Т. М. Словар терминов и понятий тестологии. М., 2000.

9. Бодалев А.А., Столин В.В. Общая психодиагностика. – М: Изд-во Москв. Ун-та, 1987, или Спб: Реч, 2001.

10. Фер Р.М., Бакарак В.Р. Психометрика. Введение. Пер. с англ. – Челябинск, Изд-во ЮУрГУ, 2010.

11. Гайда В.К., Захаров В.П. Психологическое тестирование. Л., 1982.

12. Клайн П. Справочное руководство по конструированию тестов: введение в психометрическое проектирование.-Киев, 1994.-284 с.

13. Р. Майкл Фер., Верн Р.Бакарак. Психометрика: введение/пер. с англ. А.С.Науменко, А.Ю.Попова-Челябинский: Издательский центр ЮУрГУ,2010-445 с.

Axborot manbalari

14. <http://www.bookin.org.ru/book/417200> Основы теории тестов и практика тестирования (в аспекте русского языка как иностранного): Учебное пособие для вузов Изд. 2-е, стереотип. Балыхина Т.М.

15. <http://www.twirpx.com/file/374771/> Павловская И.Ю., Башмакова Н.И. Основы методологии обучения иностранным языкам. Тестология.

16. http://www.mdk-arhbat.ru/bookcard?book_id=65280Т.А.Кабанова, В.А.Новиков. Тестирование в современном образовании: учебное пособие для вузов.

17. <http://znanium.com/catalog.php?bookinfo=371141> Дубовой Н. Д.. Основы метрологии, стандартизации и сертификации: Учебное пособие / Н.Д. Дубовой, Е.М. Портнов. - М.: ИД ФОРУМ: НИЦ Инфра-М, 2013.-256 с.

18. <http://znanium.com/catalog.php?bookinfo=405064> Кошечая И. П. Метрология, стандартизация, сертификация: Учебник / И.П. Кошечая, А.А. Канке. - М.: ИД ФОРУМ: НИЦ ИНФРА-М, 2013. - 416 с.

19. <http://tukachev.flogiston.ru/blog/?p=1068> 2 Шмельёв А.Г. Практическая тестология. Москва, 2013г.
<http://books.google.ru/books/about/Рудинский> И.Д. Структурные основы тестологии. КГТУ, 2010г.

20. Lex.uz

7. O`quv dasturi Mirzo Ulug`bek nomidagi O`zbekiston Milliy Universiteti Kengashining 2024 yil __-avgustdagi __-sonli bayonnomasi bilan tasdiqlangan.

8. Fan/modul uchun mas`ul:

A.I.Rasulov – O`zMU “Umumiy psixologiya” kafedrası professori, psixologiya fanlari doktori;

9. Taqrizchilar:

L.Tursunov–TDPU “Amaliy psixologiya” kafedrası dotsenti, psixologiya

fanlari nomzodi (turdosh OTM)

M.Akramov – O'zXIA, "Din psixologiyasi va pedagogika" kafedrasida
dotsenti, psixologiya fanlari doktori (turdosh OTM).